

Analýza vztahu mezi účastí na volnočasových aktivitách v muzeu a postoji dětských návštěvníků k muzeím. Zkušenosti z prostředí Klubu mladých archeologů¹

Johana Stejskalová – Soňa Kovalovská

An analysis of the relationship between participation in after-school activities in museums and children's attitudes towards museums. Insights from the Young Archaeologists Club.

Abstract: Can participation in a long-term after-school activity have any effect on participants' attitudes towards museums? The Young Archaeologists Club, which is organised by the National Museum in Czech Republic, is an opportunity for children aged 10 to 14 with an interest in history to gain a deeper knowledge of archaeology and ancient culture. In 2023, a questionnaire survey was carried out among the participants of this club, which aimed to investigate the aforementioned effect on attitudes towards museums. Questionnaires distributed at the beginning and end of the course of the club were used to monitor changes in these children's attitudes towards museums. In addition, the participants' motivations for joining the club, their views on the role of classical archaeology in contemporary society, as well as an evaluation of the topics and activities from the club were also examined. The results show that participants valued the contact with replicas of archaeological finds and the new information gained. The most popular activities were, for example, legionary training and playing games known from ancient history. In addition, measuring attitudes before and after the club demonstrates the positive effect of the club on attitudes towards museums.

Keywords: attitudes, museums, archaeology, children, afterschool activity, questionnaire survey

¹ Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2024–2028/26.l.a, 00023272).

Johana Stejskalová, M. A.
Národní muzeum
johana.stejskalova@nm.cz

Mgr. Soňa Kovalovská
Národní muzeum
sona.kovalovska@nm.cz

Úvod

Klub mladých archeologů je organizován oddělením vzdělávání a kulturních aktivit v Národním muzeu v Praze. Jde o volnočasovou aktivitu určenou dětem se zájmem o archeologii a historii ve věku deset až čtrnáct let. Mezi aktivity Klubu mladých archeologů patří víkendové akce, letní příměstský tábor a zájmový kroužek,

kde se účastníci v průběhu školního roku setkávají jednou týdně. Jaký vliv může mít takový zájmový kroužek v prostředí muzea na vztah účastníků k muzeím? To jsme se prostřednictvím Klubu mladých archeologů rozhodly zkoumat. Tento článek shrne výsledky evaluace zájmového kroužku Klubu mladých archeologů a představí postoje účastníků k muzeím a Národnímu muzeu konkrétně.

Nejprve zde však bude detailněji představen samotný Klub mladých archeologů a metody sběru dat pro tento průzkum. Text článku se zaměřuje na neformální vzdělávání v prostředí muzeí skrze zájmový kroužek složený z pravidelných setkání zaměřených na archeologii, což zatím není důkladně odborně zpracované téma. Článek také přináší informace, které mohou posloužit jako inspirace muzejním pedagogům v České republice.

Zájmové kroužky v prostředí muzea nejsou sice běžnou praxí, nejedná se však ani o ojedinělý jev. V rámci České republiky můžeme zmínit například technický kroužek v Národním technickém muzeu,² přírodovědný a řemeslný kroužek v Muzeu Říčany³ nebo Pravěká parta v Muzeu Prahy.⁴ Ze zahraničí uvedme například kroužky Innovative Art Lab a Challenge Accepted! v KID museum v USA⁵ nebo pravidelná setkání první soboty v měsíci ve Wiltshire Museum s názvy Curious Kids, Museum Explorers a Young Curators.⁶ Nelze opomenout Young Archaeologists' Club, fungující po celém Spojeném království. Jde o klub složený z více než sedmdesáti na sobě nezávislých skupin, jejichž členové se pravidelně setkávají.⁷ Některé z těchto dílčích klubů jsou navázané i na muzea, například Brighton YAC je pořádán v Brighton Museum. Není nám však známo, že by byl proveden průzkum mezi účastníky takovýchto zájmových kroužků zkoumající jejich postoje k dané instituci.

Klub mladých archeologů

V první polovině roku 2023 byl tento zájmový kroužek zaměřen na téma dějiny starověku a klasická archeologie a nesl název Za poklady antického Řecka a Říma. Na podzim a v zimě poté proběhla setkání Klubu mladých archeologů s názvem Vzhůru (nejen) na Olymp!, kde bylo hlavní náplní téma starověké mytologie a náboženství. V Klubu mladých archeologů jsou zábavnou formou prezentovány poznatky o kultuře a dějinách starověkého Řecka a Říma, které jsou doplněné o badatelské

úkoly a kontakt s originály a replikami archeologických nálezů. Součástí jsou ale také tematické hry, vlastní tvoření a získávání informací o práci archeologů.

Při přípravě tohoto zájmového kroužku jsme postupovaly stejným způsobem, jaký je vyžadován při vytváření běžných edukačních programů.⁸ Je však třeba vyzdvihnout alespoň jedno specifikum příprav vzdělávacího obsahu jednotlivých setkání Klubu mladých archeologů. To spočívalo v didaktické transformaci učiva, tedy fázi přetváření vzdělávacího obsahu do formy srozumitelné pro cílovou skupinu.⁹ Cílová skupina Klubu mladých archeologů jsou žáci ve věku deseti až čtrnácti let. Předpokládá se však u nich značný předchozí zájem o téma archeologie a z toho plynoucí fakt, že jejich vstupní znalosti budou na vyšší úrovni než u běžného žáka příslušných tříd základní školy. Náležitosti obou zájmových kroužků, Za poklady antického Řecka a Říma i Vzhůru (nejen) na Olymp!, jsme popsaly v následujících tabulkách (tab. 1 a 2).¹⁰ Každé setkání mělo své dílčí cíle a metody. V tabulce jsou shrnuty využití metody¹¹ a zaznamenány obecné cíle celého zájmového kroužku. Jednotlivá setkání měla dílčí cíle spíše psychomotorické či kognitivní povahy¹², které je možné popsat dle Bloomovy taxonomie, cíle celého zájmového kroužku se týkají spíše afektivní oblasti a vyjádří je lépe taxonomie D. R. Krathwohla.¹³

V případě Klubu mladých archeologů jde o neformální vzdělávání a může být označen i za příklad tzv. edutainmentu, k jehož přednostem patří „poskytování prostoru pro odhalování souvislostí, experimentování a přemýšlení, aktivita a kreativita podporující učební proces, volitelnost tempa, pořadí a vlastního rozhodování v edukačním procesu, kombinování hry a učení jako motivace k samostatnému učení, udržování pozornosti díky různým prostředkům vnímání, vyváženost podílů hry a učení a atraktivita pro učícího se.“¹⁴ Pro neformální vzdělávání jsou běžné metody, jako je objektové učení, konstruktivismus, kritické myšlení,

2 <https://www.ntm.cz/aktivity-a-vzdelavani/rodiny-s-detmi/technicky-krouzek-pro-zacinajici> [cit. 6. 11. 2024].

3 <https://muzeumricany.cz/akce-pro-verejnost/krouzky/> [cit. 6. 11. 2024].

4 <https://www.muzeumprahy.cz/vystavy-a-akce/praveka-parta-krouzek-archeologie> [cit. 6. 11. 2024].

5 <https://www.kid-museum.org/programs/after-school/> [cit. 6. 11. 2024].

6 <https://www.wiltshireremuseum.org.uk/clubs/> [cit. 6. 11. 2024].

7 <https://www.yac-uk.org/about> [cit. 6. 11. 2024].

8 Např. dle ŠOBÁŇOVÁ, Petra a JOHNNOVÁ ČAPKOVÁ, Michaela. Plánování edukačních aktivit v muzeu: od strategického plánu k přípravě edukačního programu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.

9 ŠOBÁŇOVÁ, Petra (ed.). Vzdělávací obsah v muzejní edukaci. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 23.

10 Tabulky jsou odvozené dle: PUHAČOVÁ, Veronika. Nové přístupy v prezentaci a popularizaci archeologie. Výzkum didaktických aspektů současné role archeologie ve společnosti. Praha: Univerzita Karlova, 2018, s. 193. MIKEŠOVÁ, Veronika, OPATRŇÁ, Marie a kol. Edukace a prezentace archeologického kulturního dědictví – certifikovaná metodika. Praha: Národní muzeum, 2014, s. 20.

11 Dle: MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. Výukové metody. Brno: Paido, 2003, s. 49. MIKEŠOVÁ, Veronika, OPATRŇÁ, Marie a kol. Op. cit., 2014, s. 20–40.

12 Např. účastník je schopen zaujmout stanovisko k problematice vystavení Elginových mramorů v Britském muzeu.

13 ŠOBÁŇOVÁ, Petra a JOHNNOVÁ ČAPKOVÁ, Michaela. Op. cit., s. 78–79.

14 JAGOŠOVÁ, Lucie. Na pomezí formálního a neformálního vzdělávání: Potenciál muzejní edukace pro školní skupiny a spolupráci muzejních pedagogů s učiteli. Pedagogika, 2020, roč. 70, č. 3, s. 338.

Tab. 1: Náležitosti zájmového kroužku Klubu mladých archeologů (Za poklady antického Řecka a Říma).

Název	Klub mladých archeologů – Za poklady antického Řecka a Říma
Anotace	Vydejte se s námi do starověkého Řecka a Říma. Společně nakoukneme pod pokličku práce klasických archeologů a budeme objevovat antické civilizace od Agamemnóna až po římské legionáře. Na každém setkání se vždy něco nového dozvíme, archeologickými nálezy a dějinami se pak také inspirujeme pro vlastní aktivity, tvoření a hry. Těšit se můžete na antickou mytologii, umění, každodenní život, římskou armádu a mnoho dalšího. Do rukou se vám dostanou originály archeologických nálezů ze sbírek Národního muzea i jejich repliky.
Cílová skupina	10–13 let
Cíle zájmového kroužku	Účastníci vnímají důležitost kulturního dědictví a antické kultury pro současnost. Účastníci si utvoří vztah k vědnímu oboru archeologie. Účastníci si všimají souvislostí mezi antikou a současností.
Časová náročnost	11 setkání, délka jednoho setkání: 90 minut
Počet účastníků	Max. 15 dětí
Personální zajištění	2 lektori
Program zájmového kroužku	1. Seznámení a úvod o klasické archeologii 2. Kréta a Mykény 3. Starověké Řecko 4. Mytologie 5. Umění 6. Pompeje 7. Každodenní život v Římě 8. Římská armáda 9. Návštěva archeologické expozice v Roztokách u Prahy 10. Práce na projektu 11. Závěrečné setkání
Didaktické metody	E-U-R, objektové učení, konstruktivismus, hands-on přístup Klasické výukové metody: slovní (práce s textem, přednáška, vysvětlování); názorně-demonstrační (práce s obrazem, předvádění a pozorování); dovednostně-praktické (experimentování, vytváření dovedností) Aktivizující metody: diskusní, heuristické, situační, inscenační, didaktické hry Komplexní výukové metody: kritické myšlení

hands-on přístup, které byly během setkání Klubu mladých archeologů využity. Jak je z tabulek zřejmé, v druhém běhu kroužku došlo, kromě tématu, k menším změnám. Jednou bylo posunutí věkové kategorie pro cílovou skupinu a druhou časová dotace. Setkání o délce 120 minut v druhém běhu kroužku poskytlo více prostoru pro kreativní aktivity a práci na vlastním projektu. Ten byl oproti projektu z prvního pololetí komplexnější, jelikož šlo o vytvoření komiksu. Na posledním setkání dostal každý účastník jeden výtisk prezentující všechny vytvořené komiksové příběhy.

Základem muzejní edukace by měly být sbírkové předměty daného muzea.¹⁵ Během setkání Klubu mladých archeologů přišli účastníci do kontaktu s množstvím replik, ale i originálních archeologických nálezů. Navštívili výstavu Nejstarší šperky a ozdoby těla, Obnovená tvář (předměty ze Sýrie restaurované Národním muzeem), archeologickou linku ve výstavě ZeMě, která pojednávala o udržitelnosti, ale také hledali antické motivy v Historické budově Národního muzea. Do budoucna plánujeme s Klubem mladých archeologů pokračovat v jednodenních

¹⁵ DOLÁK, Jan. *Základy muzejní pedagogiky. Studijní texty*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2014, s. 24.

Tab. 2: Náležitosti zájmového kroužku Klubu mladých archeologů (Vzhůru (nejen) na Olymp!).

Název	Klub mladých archeologů – Vzhůru (nejen) na Olymp!
Anotace	Vydejte se s námi do starověkého Řecka a Říma. Tentokrát se zaměříme na báje a pověsti. Budeme si povídat o starověkém náboženství a například i o tom, jací vlastně antičtí bohové byli. Společně se ponoříme do příběhů známých postav, jako byli olympští bohové a bohyně nebo hrdinové Odysseus a Héraklés. Zamysleme se nad tím, co o nich dnes víme, jak jsme tyto poznatky získali a kde všude dnes můžeme ještě starověkou mytologii najít. Chybět nebude povídání o dějinách antiky a archeologických nálezech ze starověkého Řecka a Říma a neminou nás ani hry a kreativní tvoření.
Cílová skupina	11–14 let
Cíle zájmového kroužku	Účastníci vnímají důležitost kulturního dědictví a antické kultury pro současnost. Účastníci si všímají souvislostí mezi antikou a současností v tematické oblasti starověké mytologii.
Časová náročnost	15 setkání, délka jednoho setkání: 120 minut
Počet účastníků	Max. 15 dětí
Personální zajištění	2 lektori
Program zájmového kroužku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámení a úvod o náboženství 2. Vznik světa a vznik lidí 3. Řečtí bohové 4. Náboženství starověkého Egypta a severská mytologie 5. Výstava Nejstarší šperky a ozdoby těla 6. Prameny pro poznávání mytologie 7. Náboženství ve starověkém Římě 8. Trója 9. Odysseus 10. Práce na projektu 11. Saturnálie a další svátky 12. Mytologická stvoření 13. Héraklés 14. Antika a současnost, prvky starověké mytologie v současnosti 15. Závěrečný kvíz a prezentace komiksů
Didaktické metody	E-U-R, objektové učení, konstruktivismus, hands-on přístup Klasické výukové metody: slovní (práce s textem, přednáška, vysvětlování); názorně-demonstrační (práce s obrazem, předvádění a pozorování); dovednostně-praktické (experimentování, vytváření dovedností) Aktivizující metody: diskusní, heuristické, situační, inscenační, didaktické hry Komplexní výukové metody: kritické myšlení

víkendových výpravách na archeologické lokality,¹⁶ příměstských táborech, ale opět i v zájmovém kroužku v průběhu školního roku. Tyto kroužky by nadále měly být zaměřené na užší témata, jako například kontakty mezi Středomořím a Střední Evropou, významné objevy a vědce z oboru archeologie, každodenní život či římské císaře, ale také na zrovna probíhající tematické výstavy či stálou expozici.

Metodologie

Abychom zodpověděly naši otázku, tedy zda může mít účast na zájmovém kroužku v prostředí muzea nějaký vliv na vztah účastníků k muzeím, bylo nejprve potřeba vytvořit škálu pro měření postojů žáků k muzeím. Účastníci vyjadřovali svou míru souhlasu či nesouhlasu s výroky na pětibodové Likertově škále. Ta byla

16 Tou v roce 2024 byla výprava na oppidum Stradonice.

17 STEJSKALOVÁ, Johana a SPITZEROVÁ, Markéta. Vliv vzdělávacích programů na postoje žáků k antice a jejímu zastoupení v populární kultuře. *Muzeum: Muzejní a vlastivědná práce*, 2023, roč. 61, č. 2, s. 13–26.

vyvozena z již dříve provedeného měření postojů k antice,¹⁷ které bylo přizpůsobeno a vytvořeno po vzoru škály pro měření postojů k biologii.¹⁸ Pro měření hodnot a postojů je doporučováno využití například projektivních metod, diskuzí nebo dotazníků.¹⁹ My jsme zvolily metodu dotazníkového sběru dat.

Vždy na začátku daného běhu kroužku byl dětem předán dotazník zkoumající jejich již zmíněné postoje k muzeím. Za účelem sledování proměny těchto postojů bylo měření následně opakováno také na posledním setkání kroužku. Každý účastník dostal přidělený kód, který umožnil vyplnit dotazník anonymně, ale zároveň poté k sobě přiřadit oba dotazníky jednoho jedince (ze začátku a konce kroužku). Další část dotazníku se zaměřovala na evaluaci jednotlivých témat a aktivit z průběhu kroužku, jelikož „evaluace v muzejní edukaci bezpochyby představuje jeden z podstatných kroků, směřujících muzejní pedagogy vstříc vědomému, nikoli jen intuitivnímu počínání (...).“²⁰ Šlo o sumativní evaluaci, tedy typ studie provedený na hotovém edukačním programu.²¹ Jelikož však výsledky můžeme využít i do budoucna pro přípravu a postupné zkvalitňování dalších akcí Klubu mladých archeologů, lze evaluaci částečně chápat i v jistém ohledu jako formativní.

Pro znění dotazníku byl použit jazyk vhodný pro cílovou skupinu a takové formulace, kterým tito účastníci snadno porozumí. Za účelem získání co nejvíce informací byly položeny jak uzavřené, tak i navazující otevřené otázky. Jak již bylo zmíněno, u otázek týkajících se postojů byla zvolena pětibodová škála od „rozhodně souhlasím“ po „rozhodně nesouhlasím.“ Podobně byla pro hodnocení Klubu mladých archeologů použita škála od „velmi bavilo“ po „vůbec nebavilo“ nebo známkování podobné tomu ze školy, tedy 1 značící nejlepší a 5 nejhorší známku.

Dotazník vyplněný na začátku kroužku obsahoval sekci týkající se vztahu k muzeím a Národnímu muzeu, ke klasické archeologii a dějepisu. U otázek „V čem

spatřuješ smysl klasické archeologie?“ a „Které období tě baví nejvíce?“ mohli respondenti zvolit maximálně tři odpovědi. Chtěly jsme, aby se děti doopravdy zamyslely nad obdobími, která mají v oblibě, a nezaškrtnly všechna období. Zároveň jsme chtěly, aby měly volnost vyjádřit náklonnost k více než jednomu období, pokud to tak cítí. Právě otázky s více možnými odpověďmi toto umožňují a jsou snadné na zpracování.²² Na konci kroužku obsahoval dotazník měření postojů k muzeu, které bylo totožné s tím, které bylo použito v prvním dotazníku na začátku kroužku. Navíc obsahoval sekci zaměřenou na evaluaci Klubu mladých archeologů. V rámci tohoto hodnocení nám šlo zejména o tři náležitosti: hodnocení jednotlivých setkání, hodnocení konkrétních aktivit a postoje účastníků ke Klubu mladých archeologů obecně. Tato sekce byla doplněna o otevřené otázky, kde mohli účastníci vyjádřit nespokojenost, nenaplnění očekávání či informovat nás o aktivitách a tématech, kterým jsme se nevěnovaly, ale je by zajímala.

Celkem v obou pololetích bylo přihlášeno do Klubu mladých archeologů šestnáct účastníků. Kompletních dotazníků, tedy vyplněných jak na začátku, tak i na konci daného pololetí, je však třináct. Data z těchto třinácti dotazníků budou prezentována v následujících textech týkajících se motivace účastníků pro přihlášení, přístupu jejich rodičů k archeologii, ale také jejich názorů na relevanci klasické archeologie pro společnost.

Motivace pro přihlášení do Klubu mladých archeologů

Jaká byla motivace účastníků obou běhů zájmového kroužku pro přihlášení? Do takto specifického kroužku by děti nejspíše nebyly přihlášeny, pokud by neměly rády historii, či přímo archeologii. Tato premisa se potvrdila v otázce „Proč ses přihlásil/a do Klubu mladých archeologů?“. Účastníci svými odpověďmi potvrdili zvědavost, zálibu v historii a archeologii a ochotu dozvědět se nové informace i skrze mimoškolní aktivity. Dvě děti prozradily, že

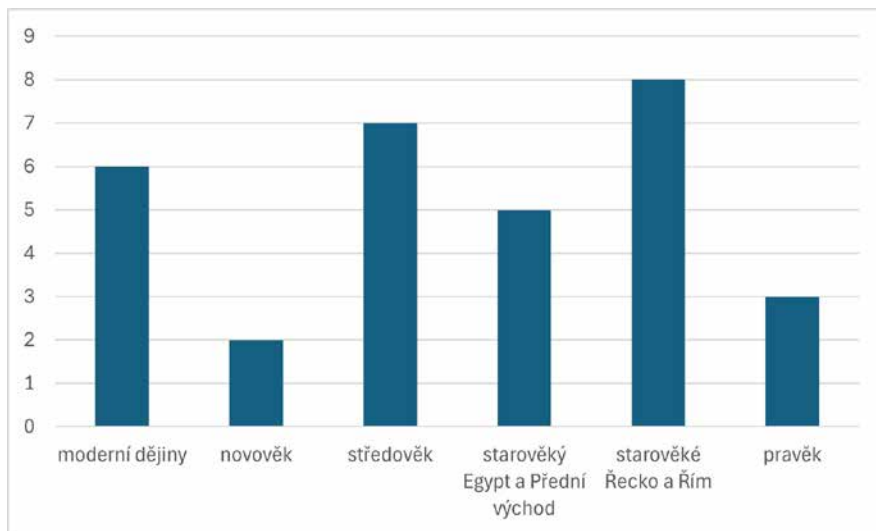
- 18** PROKOP, Pavol, PROKOP, Matel a TUNNICLIFFE, Sue Dale. *Is biology boring? Student attitudes toward biology.* *Journal of Biological Education*, 2007, roč. 42, č. 1, s. 36–39.
- 19** JAGOŠOVÁ, Lucie. *Evaluace v muzejní edukaci – teoretická východiska.* *Museologica Brunensia*, 2013, roč. 2, č. 2, s. 18.
- 20** JAGOŠOVÁ, Lucie. *Evaluace v muzejní edukaci: metodické typy pro reflektivní praxi muzejního pedagoga.* Brno: Moravské zemské muzeum Brno, 2024, s. 13.
- 21** JAGOŠOVÁ, Lucie. *Op. cit.* 2013, s. 19.
- 22** COHEN, Louis, MANION, Lawrence a MORRISON, Keith. *Research methods in education.* London: RoutledgeFalmer, 2000, s. 251.

je do Klubu mladých archeologů přihlásil jeden z rodičů, ale zároveň přiznaly, že je období antického starověku baví či jej právě probírají ve škole.

Zeptaly jsme se účastníků formou uzavřené otázky také na to, které období je baví nejvíce. S ohledem na zaměření Klubu mladých archeologů na období antického starověku, které bylo předem avizováno v anotaci zájmového kroužku, se dalo očekávat, že účastníci budou na prvním místě zmiňovat právě starověké Řecko a Řím. Tato informace se potvrdila, jelikož období starověkého Řecka a Říma bylo voleno nejhojněji (obr. 1). Respondenti mohli zaškrtnout až tři odpovědi, ne všichni však této možnosti využili. Není zde jasná váha odpovědi, která by rozlišovala nejoblíbenější období od druhého nejoblíbenějšího. Pro účely našeho výzkumu však bylo toto pojetí dostačující a potvrdilo právě velký zájem o období starověku (ať již starověkého Řecka a Říma, nebo i starověkého Egypta a Předního východu). Jen o něco menší zájem pak v dotazníku vyjevila obliba středověku a dále zájem o moderní dějiny. Období pravěku a zejména novověku byla zastoupena nejméně. Jak již bylo zmíněno, účastníci se na tento kroužek přihlásili právě kvůli náplni, výsledky této části dotazníkového šetření nelze zobecňovat a aplikovat na širší skupiny žáků základních škol. Z jiných výzkumů, například diplomové práce Kristýny Vrzalové, vyplývají jiné závěry²³. Tam se na prvním místě umístil pravěk a následoval starověký Egypt.

Tab. 3: Obliba jednotlivých historických období.

Podíl oblíbenosti (v %) jednotlivých období pohledem respondentů podobné věkové kategorie z různých výzkumů			
historické období	Vrzalová	Stejskalová/ Spitzerová	Klub mladých archeologů
pravěk	43	30	10
starověký Egypt a Přední východ	27	12	16
starověké Řecko a Řím	17	22	26
středověk	7	7	23
novověk	3	7	6
moderní dějiny	3	22	19

Zajímavé je srovnání výzkumů Kristýny Vrzalové²⁴, Johany Stejskalové a Markéty Spitzerové²⁵ s našimi účastníky Klubu mladých archeologů v otázce oblíbenosti jednotlivých období žáky 6. tříd (tab. 3). Z komparace vyplývá, že vždy záleží na složení konkrétní skupiny respondentů, přičemž roli mohou hrát faktory načasování termínu vyplnění dotazníku, osobnosti učitele/lektora i rodinné zázemí. Zcela pochopitelně se pak jeví největší oblíbenost starověkého Řecka a Říma u našeho Klubu mladých archeologů v porovnání s ostatními výzkumy, protože tyto děti šly na kroužek s tímto tematickým zaměřením záměrně. Problémem tohoto porovnání je však hlavně použití jiných metod či jiné formulace otázky a odpovědi v dotazníkovém šetření, které zkreslují výsledek komparace.²⁶

Účastníků jsme se také zeptaly, zda by se chtěli stát archeologem. Odpověď na tuto otázku před započítáním účasti v Klubu mladých archeologů byla spíše negativní. Pouze jeden z účastníků byl o tom přesvědčen, čtyři by rádi, ale buď to vidí jako náročné, nebo by raději volili obor historik.

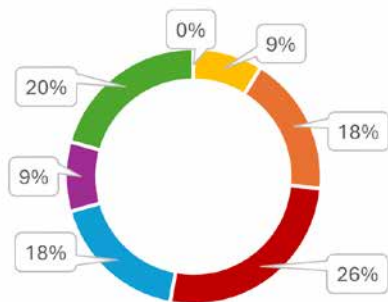
Obr. 1. Obliba jednotlivých období minulosti mezi účastníky Klubu mladých archeologů (účastníci mohli zvolit až tři odpovědi).

23 VRZALOVÁ, Kristýna. Vztah žáků 2. stupně základní školy k dějepisu. Diplomová práce. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, 2020, s. 65.

24 Ibidem.

25 STEJSKALOVÁ, Johana a SPITZEROVÁ, Markéta. Op. cit., s. 21.

26 V případě výzkumu Stejskalová/Spitzerová byla období řazena od prvního nejoblíbenějšího dále, přičemž v tabulce jsou uvedena první místa. V případě výzkumu Vrzalová byla historická období rozdělena jinak – v některých případech kromě celého historického období na dílčí části (například zvlášť doba kamenná a pravěk). Náš dotazník oproti tomu dovoľoval respondentům zaškrtnout až tři odpovědi bez jejich váhy.

- forma zábavy
- cestování a turismus
- poučení z minulosti
- inspirace starověkým řemeslem a uměním
- pochopení vývoje předmětů a vynálezů
- pochopení každodenního života té doby
- nemyslím si, že archeologie má smysl

Obr. 2. Smysl oboru klasické archeologie pro současnou společnost dle účastníků Klubu mladých archeologů (účastníci mohli zvolit až tři odpovědi).

Někteří byli ještě zcela nerozhodní a jeden dokonce použil frázi, že archeologie by byla jeho záložním plánem. Tři z respondentů byli více nakloněni odpovědi „ne“. Klub mladých archeologů má potenciál přilákat účastníky k budoucímu studiu archeologie, ale není to jediný cíl. Tím je mimo jiné vzbudit kladný vztah ke kulturnímu dědictví a také sloužit jako zdroj informací podaných zábavnou formou těm, kteří o téma archeologie projevují zájem a rádi by se mu věnovali i mimo školu, ale ne nutně i v budoucí kariéře.

Vnímání relevance oboru klasické archeologie pro současnou společnost

Pro náš výzkum byla důležitá otázka „V čem spatřuješ smysl klasické archeologie pro dnešní dobu?“, která se snažila zjistit postoj dětí k archeologii antického Středomoří. Tato otázka byla opět uzavřená a respondenti měli možnost zaškrtnout až tři odpovědi. Většina z účastníků spatřovala smysl klasické archeologie v poučení z minulosti. Přibližně polovina pak v pochopení každodenního života té doby, v inspiraci starověkým řemeslem a uměním a v cestování a turismu, kdy návštěvníka přilákají k navštívení zajímavé objekty (jak památky samotné, tak muzea) (obr. 2). Tři hlasy shodně dostaly pochopení vývoje předmětů a vynálezů a forma zábavy (návštěva tematických akcí pro veřejnost v muzeích a archeologických parcích). Žádný z respondentů si nemyslí, že archeologie nemá pro dnešní dobu zvláštní význam. Zde je vidět angažovanost dětí v tematice a jejich zájem o archeologii obecně.

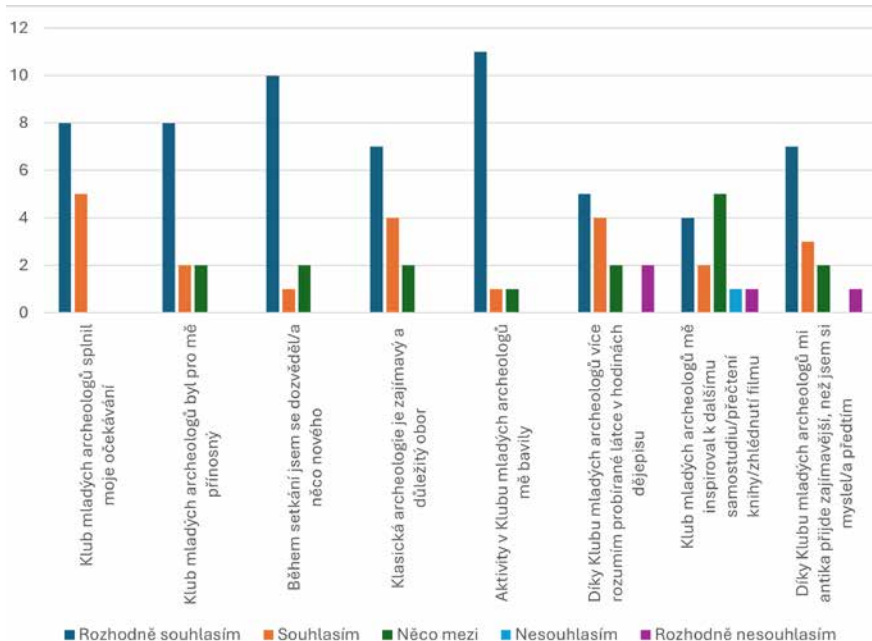
Zajímavé je srovnání s otázkou o smyslu archeologie obecně, která byla položena podobné věkové kategorii během dříve provedeného dotazníkového šetření. Z toho například vyplývá, že největší rozdíl v nasbíraných hodnotách je v pochopení vývoje předmětů a vynálezů. Tato odpověď se v našem výzkumu umístila na spodní příčce, zatímco ve zmiňovaném výzkumu byla na té nejvyšší. Vysokých procent pak v obou výzkumech dosáhlo poučení z minulosti a pochopení každodenního života té doby. Nejnižších hodnot v obou výzkumech měla věta „nemyslím si, že archeologie má smysl“.²⁷ Účastníci měli možnost také svými slovy říci, jestli je napadá ještě jiný smysl klasické archeologie pro současný svět. Děti viděly smysl v přinášení nových informací světu, prožití dobrodružství, objevování důležitých památek, rozšiřování obzorů, objevování světa historie a toho, jak lidé tehdy trávili volné dny, jak se rozvíjely různé věci, jak řecká kultura a civilizace může být vzorem pro dnešní Evropu, ale i třeba rozpoznání hrozby do budoucnosti. Tyto odpovědi nám, jakožto muzejním pedagogům, mohou pomoci při dalších přípravách edukačních programů či jiných aktivit, například tím, že se zaměříme právě na ty oblasti, o kterých víme, že v nich žáci vidí smysl.

Zhodnocení Klubu mladých archeologů

Celkové zhodnocení zájmového kroužku
Pro náš výzkum bylo nedílnou součástí zjistit, co si děti po absolvování zájmového kroužku myslí o Klubu mladých archeologů. Děti v rámci dotazníku dostaly osm stanovisek, se kterými vyjadřovaly míru svého souhlasu na škále od „rozhodně souhlasím“ po „rozhodně nesouhlasím“ (obr. 3). Z odpovědí vyplývá, že všem dětem se kroužek líbil a splnil jejich očekávání, kriticky se ke splnění očekávání nevyjádřil nikdo. Můžeme z toho vyvodit například to, že z anotace na webových stránkách nejspíše vyplývalo vše podstatné a účastníci nebyli zklamáni. Většina shledává Klub mladých archeologů rozhodně přínosný,

²⁷ STEJSKALOVÁ, Johana a SPITZEROVÁ, Markéta. Op. cit., s. 18–19.

dva se přiklonili k „něco mezi“. Zde by v budoucnu bylo přínosné obohatit tuto sekci dotazníků o doplňující otevřenou otázku, díky které by bylo možné zjistit, v čem konkrétně kroužek nevidí jako tak přínosný. Deset dětí potvrdilo, že se během kroužku rozhodně dozvědělo něco nového, oproti tomu dvě děti byly nerozhodné. Kladně se o zajímavosti a důležitosti klasické archeologie vyjádřila většina dětí, opět dvě z nich byly nerozhodné. Drtivá většina dětí rozhodně souhlasila, že je aktivity Klubu mladých archeologů bavily, pouze jeden jedinec nebyl ve svém prohlášení tak rozhodný a uvedl, že souhlasí, a jeden byl nerozhodný. Z toho si můžeme vyvodit, že náplň jednotlivých setkání byla zvolena správně. Rozmanitější odpovědi poskytla otázka, jestli díky Klubu mladých archeologů více rozumí probírané látce v hodinách dějepisu. Zde byly odpovědi „rozhodně souhlasím“ a „souhlasím“ téměř vyrovnané, dvě odpovědi zněly „něco mezi“, ale také dvě děti tvrdily, že rozhodně nesouhlasí s tím, že by díky kroužku více rozuměly školní látce. Kroužek neměl za cíl účastníkům například pomoci k lepší známce v hodinách dějepisu, toto stanovisko bylo do měření zahrnuto za účelem bližšího zjištění potenciálu takového kroužku pro formální vzdělávání. Z odpovědí můžeme vyvodit, že takovýto kroužek může vhodně doplňovat školní výuku. Pro většinu z účastníků byl Klub mladých archeologů v různé míře inspirací k samostudiu, přečtení knihy či sledování filmu s tematikou v něm probíranou. Našli se však i dva jedinci, které kroužek k ničemu takovému prý neinspiroval. Na poslední otázku, jestli jim díky Klubu mladých archeologů přijde antika zajímavější než před absolvováním kroužku, odpověděla většina, že rozhodně ano. Objevila se však i jedna odpověď „rozhodně ne“. Vysoká míra kladných hodnocení u těchto osmi stanovisek nás vede k domnění, že kromě predispozic účastníků kroužku (tj. účastníci se zájmem o historii, obzvláště starověku), může hrát roli i vhodně zvolený a připravený obsah kroužku. U posledních tří stanovisek jsme se setkaly i se zápornými odpověďmi, což nemusí nutně

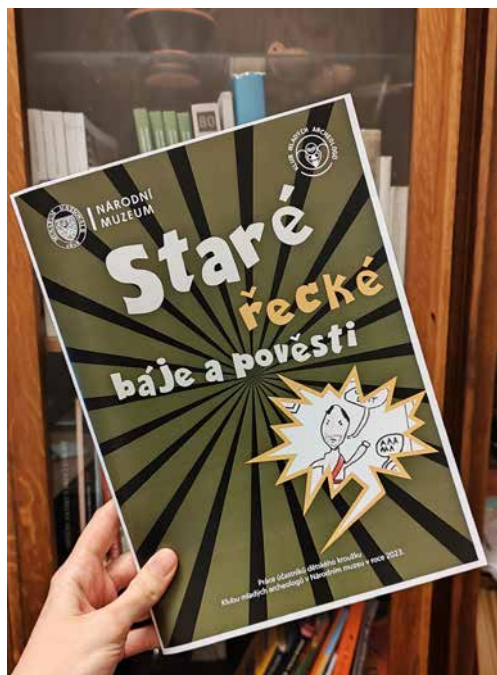
znamenat negativní hodnocení kroužku, ale například možnost, že daný jedinec například byl již před začátkem kroužku do takové míry seznámen s populární kulturou s tématem antiky, že tipy na knihy či filmy z Klubu mladých archeologů pro něj nebyly nové. Další možností je například to, že v hodinách dějepisu již dříve vynikal, tudíž mu samotný kroužek v hodinách dějepisu ničím výrazně nepomohl. Můžeme říci, že oba běhy Klubu mladých archeologů byly z pohledu účastníků úspěšné. Známkou jedna ohodnotily celkově Klub mladých archeologů všechny děti kromě jednoho, který by kroužek ohodnotil známkou dva. Na absolutorium ohodnotily všechny děti práci lektorek a drtivá většina z nich i srozumitelnost a zajímavost výkladu. Srozumitelnosti dal pouze jeden účastník známku dva. Stejnou známku pak daly dvě děti i zajímavosti výkladu. Jelikož ne všichni účastníci kroužku byli výtvarně a manuálně nadaní jedinci, byla tvořivá práce hodnocena vlažněji. Ze třinácti odpovědí byly dvě hodnocení se známkou dva a jedno známkou tři. Jeden z účastníků vyjádřil své nadšení z Klubu mladých archeologů u otevřené otázky následovně: „Všechno bylo super, kroužek dokonce i předčil má očekávání, takže za mě všechno dobrý.“

Zhodnocení očekávání účastníků kroužku

Mohlo se však stát, že kroužek nemusel v jistých ohledech splnit očekávání dětí. Proto byly děti vyzvány, aby řekly, které aktivity by příště uvítaly ve větším

Obr. 3. Názory účastníků na Klub mladých archeologů.

Obr. 4. Soubor komiksů vytvořených účastníky druhého běhu Klubu mladých archeologů (foto: Johana Stejskalová).

zastoupení. Většina účastníků by na rozložení v rozmanitosti aktivit nic neměnila, dvě děti by ocenily ještě více zajímavostí. Zábava, tvoření, vědomosti a originální předměty dostaly každý po jednom hlasu. Jelikož děti pocházely z různých škol i různých ročníků, úroveň jejich znalostí byla značně rozlišná. Z tohoto důvodu jsme se chtěly dozvědět, jestli jim přišlo množství nových informací dostačující. Podle 38,5 % účastníků kroužku bylo množství nových informací tak akorát, 61,5 % respondentů by dokonce bylo rádo za více nových vědomostí.

Zhodnocení jednotlivých setkání

Každé jednotlivé setkání Klubu mladých archeologů mělo své téma. Proto nás také zajímalo hodnocení těchto jednotlivých setkání. Preference témat se u každého jedince liší, tudíž jsme ani nepředpokládaly, že by všechna setkání byla hodnocena rovnoměrně a výrazně kladně. Je tedy úspěchem, že se za oba kroužky objevilo pouze jedno negativní hodnocení, a to v hodině věnované antickému umění v prvním běhu kroužku. V prvním běhu Klubu mladých archeologů nazvaném Za poklady antického Řecka a Říma byly nejpozitivněji hodnoceny setkání věnované římské armádě, v rámci kterého měli účastníci možnost zapojit se do legionářského výcviku pod vedením Legio X GPF, a exkurze do multimediální archeologické expozice Archevita v Roztokách u Prahy. Dále potom velmi kladné hodnocení převládalo také u témat

jako Pompeje, každodenní život v Římě a mytologie. Polovinou dětí pak byla ohodnocena jako „velmi bavilo“ i další témata, jako jsou antika a Česká republika, co dělá archeolog v muzeu, archeologie a umění. Nejvyrovnanější z hlediska počtu hlasů na škále hodnocení od „velmi bavilo“ po „něco mezi“ bylo téma Kréta a Mykény, které dva účastníci hodnotili „něco mezi“, tři „velmi bavilo“ a další tři „bavilo“. Během druhého běhu kroužku, který byl zaměřen na mytologii, se neobjevilo žádné téma, které by některé z dětí nebavilo. Nejoblíbenějším tématem bylo stvoření a nestvůry, dále následovala témata Odysseus, Héraklés a setkání zaměřené na prameny pro poznávání mytologie. Zde se objevovala v různých poměrech odpověď „velmi bavilo“ a „bavilo“. Vždy minimálně polovina z respondentů na každé téma setkání odpověděla „velmi bavilo“. Právě setkání s tématem římské armády a každodenního života obsahovala nejvíce práce s replikami archeologických nálezů. Domníváme se proto, že to může být důvod, proč byla tato setkání nejoblíbenější mezi účastníky.

Zhodnocení jednotlivých aktivit během setkání Klubu mladých archeologů

Pro další rozvoj Klubu mladých archeologů bylo také důležité zjistit, které konkrétní aktivity děti nejvíce bavily. Během obou běhů kroužku byly některé aktivity shodné. Z nich zcela největšího úspěchu dosáhly kvízy a hraní deskových her a her s kostkami, které jsou dochované z období antiky. V kroužku zaměřeném na mytologii bylo dále velmi úspěšné čtení řeckých bájí a pověstí. U ostatních aktivit se našel jeden účastník, který byl v rozhodnutí spíše nerozhodný. Celkově ale můžeme říci, že děti bavily aktivity a témata jako vznik světa a vznik lidí, tvoření z hlíny, návštěva výstavy Nejstarší šperky světa s Věstonickou venuší, prameny k poznávání mytologie, povídání o každodenním životě v Římské říši s replikami archeologických nálezů, vytváření komiksu s mytologickým námětem (obr. 4) a vlastní

prezentace o řeckém bohu. O něco méně pak byly děti spokojeny se skládáním obrázků nádob na rychlost a práci s textem o Heinrichu Schliemannovi. Nejméně zábavné se dle dotazníku jeví skládání mozaiky, i když i to bylo hodnoceno kladně. V prvním běhu kroužku můžeme říct, že dalšími velmi oblíbenými aktivitami byly legionářský výcvik (obr. 5), kontakt s originály nebo replikami archeologických nálezů, archeologický výzkum, ale také samotná prezentace lektorů o jednotlivých tématech. Dalšími dobře hodnocenými aktivitami byly drčení obilí na zmotěrce, pátrací hra po antických motivech v historické budově Národního muzea, diskuse o vrácení výzdoby chrámu do Řecka, čtení Pliniových dopisů o Pompejích, kreslení, čtení řeckých bájí a pověstí, focení živých soch jako rekonstrukce výzdoby chrámu v Athénách, tvorba Agamemnónovy masky či předení vlny a vrtání kamene. Prezentování vlastních projektů a lepení keramických střepů se zdá být nejméně atraktivní, neboť každou z těchto aktivit jedno z dětí vyhodnotilo jako „nebavilo“. Ani jedna ze zmíněných aktivit v obou běžích kroužku nebyla označena jako „vůbec nebavilo“.

Nedílnou součástí dotazníku byly také doplňující otevřené otázky. Například nás zajímalo, co účastníky bavilo nejvíce. Několik dětí odpovědělo, že je bavilo vše. Jiné děti vyzdvihovaly témata Pompeje, severská mytologie, řečtí bohové, stvoření a nestvůry. Z aktivit, které byly součástí jednotlivých setkání, dvě děti explicitně vyzdvihly legionářský výcvik, další děti zmiňovaly skládání váz, kvízy, hry, ale i prezentace. Z edukačního hlediska nejzajímavější odpověď byla „Moc mě bavily hry, ale zároveň mě asi nejvíce bavily ty prezentace a nové zjištěné informace. Samozřejmě byl nejlepší kvíz“.

Z opačného spektra jsme také chtěly vědět, co účastníky bavilo nejméně. Většina dětí tvrdila, že je bavilo vše. Objevilo se přesto pár jiných odpovědí. Někoho příliš nebavila hodina věnovaná Kréťe a Mykénám, někoho hodina o archeologii obecně, dalšího hodina věnovaná výstavě Nejstarší šperky světa a Věstonické venuši. Jedno z dětí pak nebavilo kreslení

Pompejí a odůvodňovalo to tím, že neumí kreslit a nic nového mu to nedá.

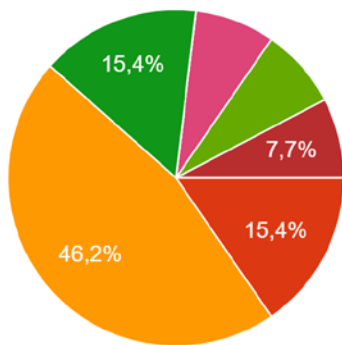
Zajímalo nás ale také, jestli jsme nezapomněly na nějakou aktivitu, která by účastníky bavila a kterou bychom mohly zařadit do dalších pokračování Klubu mladých archeologů. Pouze čtyři respondenti na tuto otázku odpověděli, že nikoli. Jeden by si přál zapojit do programu Núbii nebo Inky.

Pro budoucí rozvoj Klubu mladých archeologů nás zajímalo, jaká jiná témata, která nebyla probraná, naše účastníky z archeologie případně antiky dále zajímají. Mezi odpověďmi zazněla například starověká Mezopotámie, Čína, Indie či Asie obecně, architektura a antické stavebnictví, lokalita Göbekli Tepe, římská armáda na Moravě, ale také Byzantská říše a období středověku či ještě více informací o Řecku. Nad rámec prováděných aktivit by děti uvítaly více kvízů, her v muzeu, výletů po okolí, ale také „více zajímavostí, které se člověk normálně nedozví“ či konkrétně více povídání o severu nebo Núbii.

Postoje účastníků k muzeím

Cílem dotazníkového šetření bylo také objasnit vztah účastníků k muzeím. Předpokládáme, že děti, které si zvolí kroužek probíhající v muzeu jako pravidelnou mimoškolní aktivitu s týdenní frekvencí, jsou specifická skupina, která neodráží postoje celé společnosti. Můžeme se domnívat, že jejich zájem o muzea byl pravděpodobně vyšší, než je běžné, již před přihlášením do Klubu mladých archeologů. Z dotazníků vyplývá, že 46,2 % účastníků muzea navštěvuje jednou za tři

Obr. 5. Legionářský výcvik v režii Legio X GPF (foto: Jakub Šedý).

Obr. 6. Četnost návštěv muzeí účastníků Klubu mladých archeologů.

měsíce a dalších 15,4 % dokonce jednou za měsíc (obr. 6).²⁸

Přesto jedním z cílů tohoto dotazníkového šetření bylo prozkoumat, jestli pravidelná účast na zájmové aktivitě probíhající v prostředí muzea může mít nějaký vliv na postoje k muzeím. Hlavním důvodem pro provedení dotazníkového měření na první a poslední schůzce Klubu mladých archeologů byla právě možnost vypořádání potenciální změny v postojích účastníků k muzeím po absolvování tohoto zájmového kroužku (obr. 7 a obr. 8). Z velké části je možné mluvit o pozitivní změně postojů k muzeím. K výraznější změně došlo například u výroku „Navštěvování muzeí mě baví“, kde již nikdo nezvolil neutrální odpověď, ale všichni účastníci odpověděli, že „rozhodně souhlasím“ a „souhlasím“. Z odpovědí také vyplývá, že po absolvování kroužku by tito účastníci muzea navštěvovali rádi častěji než na začátku pololetí. Stoupl totiž počet odpovědí „rozhodně souhlasím“ a zmizela odpověď „nesouhlasím“ u výroku „Rád/a bych do muzeí chodil/a častěji“. Podobné tendence jsou viditelné také u výroku „Nesnáším návštěvy muzeí“, kde stoupl počet odpovědí „rozhodně nesouhlasím“ a vymizely neutrální odpovědi. Zlepšení v postojích je zřejmé také u výroku „Během návštěvy muzeí se nudím“. S tímto výrokem po absolvování již nikdo nesouhlasil a mírně stoupl počet odpovědí „rozhodně nesouhlasím“. Ve větší míře došlo k pozitivní změně postojů také u výroku „Výstavy a expozice v muzeích mi přijdou zajímavé“. U výroku „Muzea jsou pro společnost důležitá“ také stoupl počet odpovědí „rozhodně souhlasím“, ale přibyla jedna neutrální odpověď. K nepatrnému zlepšení došlo u výroku „Do muzeí chodím, abych se naučil něco nového“.

U čtyř výroků je pozitivní změna postojů však sporná či nevýrazná. Ke změně nedošlo například v počtu účastníků, kteří odpověděli, že rozhodně nesouhlasí

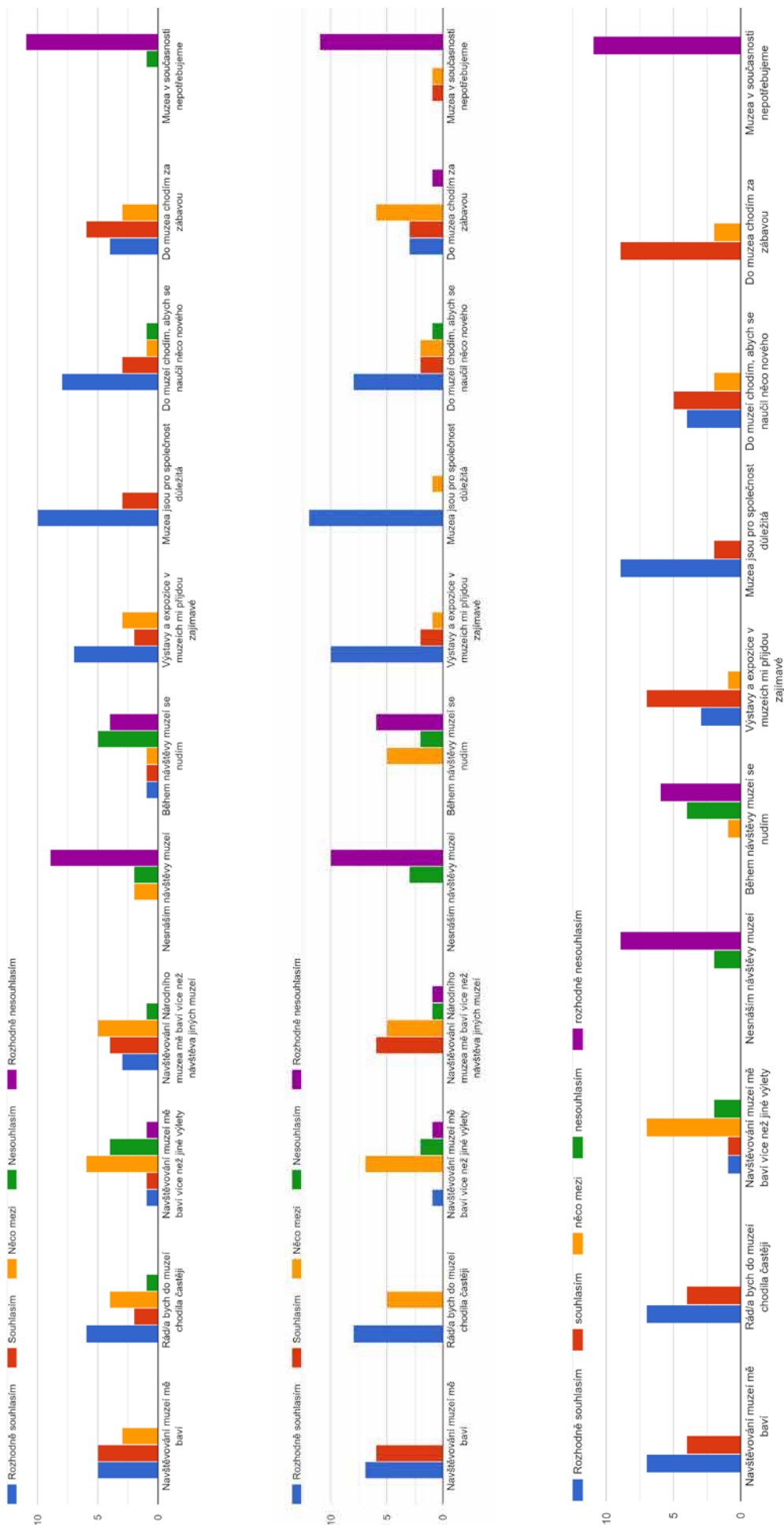
s tvrzením „Muzea v současnosti nepotřebujeme“, tento počet i po absolvování kroužku byl jedenáct. Jeden z účastníků dokonce uvedl, že s výrokem souhlasí. K mírnému zhoršení postojů, tedy lehkému zvýšení odpovědí „nesouhlasím“, došlo u výroku „Navštěvování muzeí mě baví více než jiné výlety“. Zde však obecný dojem z odpovědí může být zkreslen, jelikož dva účastníci při závěrečném vyplňování dotazníku tuto otázku přeskočili. Na začátku kroužku sedm dětí souhlasilo (odpovědělo „souhlasím“ nebo „rozhodně souhlasím“) s tím, že navštěvování Národního muzea je baví více než návštěva jiných muzeí, a jen jeden s výrokem nesouhlasil. Po absolvování však s tímto výrokem souhlasilo o jednoho účastníka méně, tedy šest dětí a dva nesouhlasili (odpověděli „nesouhlasím“ nebo „rozhodně nesouhlasím“). Snížil se také počet účastníků, kteří uvedli, že do muzea chodí za zábavou. To však může být dané tím, že návštěvy setkání Klubu mladých archeologů pro ně začaly představovat kromě zábavy i jiné důvody, kvůli kterým muzeum navštěvují.

Účastníkům jsme se také zeptaly, zda chodí rádi do Národního muzea. Tuto otevřenou otázku jsme jim položily v prvním měření na začátku kroužku, ale také v druhém měření na posledním setkání Klubu mladých archeologů, abychom mohly případně zaznamenat změny v odpovědích. V dotaznících provedených před začátkem kroužku se sešly kromě dvou případů kladné odpovědi. Jeden účastník dodal, že není typ člověka, který by byl z častých návštěv muzeí nadšený, a další odpověděl, že v Národním muzeu byl z donucení. Tito dva účastníci po skončení kroužku uvedli spolu s ostatními, že do Národního muzea chodí rádi. Můžeme tedy spekulovat o tom, zda účast v Klubu mladých archeologů mohla zapříčinit zlepšení vztahu i ke konkrétní instituci.

Perspektiva rodičů účastníků

Dotazníkové šetření jsme provedly také mezi rodiči účastníků. Zde je celkový počet respondentů jedenáct. Můžeme se

²⁸ Pro porovnání frekvence návštěvnosti muzeí je tento vzorek respondentů velmi malý. Můžeme ale zmínit například výzkum *Kulturní zájmy a potřeby obyvatel hlavního města Prahy* (Závěrečná zpráva z kvantitativního výzkumu STEM pro Magistrát hl. m. Prahy) z roku 2004, kdy několikrát do roka muzea navštívilo 37 % respondentů a jednou měsíčně 4 %. Návnazný výzkum provedlo ppm factum pro Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (Mapování kulturního chování obyvatel hl. m. Prahy) v roce 2019 se stejným výsledkem u měsíční frekvence návštěv, ale značně nižší procento respondentů uvádělo návštěvu jednou za půl roku (15 %).

Obr. 7. Postoje k muzeím měřené na prvním setkání.
 Obr. 8. Postoje k muzeím měřené na posledním setkání.
 Obr. 9. Postoje rodičů účastníků k muzeím.

domnívat, že do jisté míry se může zájem rodičů o určité téma promítat i v postojích potomků. Z jejich odpovědí vyplývá, že rodiče přihlášených účastníků mají k archeologii kladný vztah. Sami popisují, že například rádi navštěvují přednášky, muzea zaměřená na archeologii nebo archeologické památky. Někteří se v mládí chtěli stát archeologem nebo archeologii považují za důležitou, jeden z rodičů však přiznal, že se více než o archeologii zajímá o historii. Pouze jeden rodič napsal, že jeho vztah k archeologii není nijak hluboký, že archeologie zajímá jeho syna, ale že si občas k tématu něco přečte. Mezi rodiči jsme, stejně jako u účastníků, měřily také postoje k muzeím, které byly také kladné (obr. 9). Můžeme si však všimnout umírněnějšího přístupu, kdy rodiče účastníků méně volili odpověď „rozhodně souhlasím“ a přikláněli se spíše k odpovědi „souhlasím“ například u výroku „do muzeí chodím, abych se naučil něco nového“, „do muzea chodím za zábavou“ a „výstavy a expozice v muzeích mi přijdou zajímavé“.

Závěr

„Děti pak uvažují o muzeu jako ‚svém‘, kam přicházejí rády smysluplně trávit svůj volný čas. Zábavné aktivity tohoto typu zanechávají u dětí pozitivní vzpomínky a vzbuzují chuť navštívit muzeum znovu.“²⁹ Tato slova Petry Šobáňové o zvláštních edukačních programech můžeme použít i pro Klub mladých archeologů, neboť i díky účasti na takovém zájmovém kroužku pořádaném v muzeu si děti vytvářejí osobní vztah k muzeu.

Práce se skupinou účastníků zájmového kroužku v prostředí muzea, který je úžeji zaměřen, jako například v našem případě na archeologii, je velmi specifická. Jde o skupinu se zájmem o obor a jinou úroveň vstupních znalostí, než kterými disponuje například běžná školní skupina navštěvující expozice v rámci vzdělávacích programů. Náplň jednotlivých setkání Klubu mladých archeologů byla tomuto faktu přizpůsobena. Dle kladné evaluace se ukázalo, že témata i jednotlivé aktivity byly zvoleny správně a Klub mladých

archeologů byl pro účastníky přínosný. I přesto v rámci korektivní fáze evaluace³⁰ z odpovědí účastníků například vyplynulo, že se necítili zahlceni informacemi, naopak byla poptávka po větším prohlubování znalostí a do budoucna je možné množství předávaných informací a vědomostí ještě více rozšířit.

I v další sekci tohoto průzkumu se projevila zmíněná specifická respondentů. Již před účastí měli účastníci zájem o archeologii, což bylo zřejmé také z jejich odpovědí na otázku týkající se smyslu klasické archeologie pro současnou společnost. Můžeme předpokládat, že jedinec s pozitivním názorem na vědu, jako je archeologie, bude mít také vřelý vztah k muzeím. Postoje účastníků Klubu mladých archeologů k muzeím byly opravdu kladné již na začátku kroužku, což vyplývá z odpovědí v dotazníkovém šetření provedeném během prvních setkání obou běhů tohoto klubu. Jaký vliv tedy může mít zájmový kroužek, jako je Klub mladých archeologů, v prostředí muzea na vztah účastníků k muzeím?

Z odpovědí sesbíraných po skončení každého kroužku, tedy na posledních setkáních, lze vypožorovat zlepšení postojů k muzeím. K viditelné změně v postojích k lepšímu došlo obzvláště u výroků „Navštěvování muzeí mě baví“, „Rád/a bych do muzeí chodil/a častěji“, „Nesnáším návštěvy muzeí“, „Během návštěvy muzeí se nudím“, „Výstavy a expozice v muzeích mi přijdou zajímavé“ a „Muzea jsou pro společnost důležitá“. Proto je možné usuzovat, že dlouhodobé aktivity organizované muzei, jako je například mimoškolní zájmový kroužek, mají potenciál mít pozitivní vliv na postoje účastníků k těmto institucím.

Je však nutné připomenout, že poznatky vyvozené z měření na vzorku čítajícím třináct respondentů nemohou být zobecnovány. V této oblasti jsou tedy nutné další průzkumy. Kromě samotného měření postojů k muzeím by další dotazníkové šetření na toto téma mohlo zahrnout také otevřené otázky na detailnější okomentování změny postojů jednotlivců na konci kroužků. Ty by mohly osvětlit,

29 ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 81.*

30 JAGOŠOVÁ, Lucie. *Op. cit. 2013, s. 18.*

co konkrétní změnu u daného jednotlivce způsobilo. Také zopakování dotazu, zda se účastníci chtějí stát archeologem, na posledním setkání by mohlo lépe zmapovat vliv dané zájmové mimoškolní aktivity či potvrdit, nebo vyvrátit zájem účastníků o archeologický kroužek čistě z důvodu zábavy a nikoli budoucí perspektivy studia archeologie na univerzitě. Také otázky s více možnostmi odpovědí by bylo možné v příštím průzkumu upravit pomocí stanovování priorit k odpovědím.³¹ Další možností zefektivnění takového průzkumu by mohlo být zahrnutí dalších metod sběru dat, jako je například focus group nebo polostrukturované rozhovory s účastníky, díky kterým by bylo možné zjistit blíže například konkrétní důvody, proč je dané téma či aktivita bavila, či nebavila.

Aktivity Klubu mladých archeologů budou pro účastníky dostupné i nadále ať už formou víkendových akcí, příměstských táborů, nebo opět i zájmového kroužku. Spolu s těmito aktivitami budou pokračovat i průzkumy obdobného charakteru. Plánujeme se zaměřit opět na evaluaci, ale také využít longitudinální povahy výzkumu a věnovat se měření postojů ať už k muzeím, archeologii, či antické kultuře.

Literatura:

COHEN, Louis, MANION, Lawrence a MORRISON, Keith. *Research methods in education*. London: RoutledgeFalmer, 2000.

DOLÁK, Jan. *Základy muzejní pedagogiky*. Studijní texty. Brno: Moravské zemské muzeum, 2014.

JAGOŠOVÁ, Lucie. *Evaluace v muzejní edukaci – teoretická východiska*. *Museologica Brunensia*, 2013, roč. 2, č. 2, s. 15–21.

JAGOŠOVÁ, Lucie. *Evaluace v muzejní edukaci: metodické typy pro reflektivní praxi muzejního pedagoga*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2024.

JAGOŠOVÁ, Lucie. *Na pomezí formálního a neformálního vzdělávání: Potenciál muzejní edukace pro školní skupiny a spolupráci muzejních pedagogů*

s učiteli. *Pedagogika*, 2020, roč. 70, č. 3, s. 333–348.

Kulturní zájmy a potřeby obyvatel hlavního města Prahy. Závěrečná zpráva z kvantitativního výzkumu STEM pro Magistrát hl. m. Prahy, 2004.

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003.

Mapování kulturního chování obyvatel hl. m. Prahy [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy a ppm factum, 2019 [cit. 6. 11. 2024] Dostupné z: <https://ipr-praha.cz/assets/files/files/38214fe3eb60eb9758242ec2121332f5.pdf>.

MIKEŠOVÁ, Veronika, OPATRŇÁ, Marie a kol. *Edukace a prezentace archeologického kulturního dědictví – certifikovaná metodika*. Praha: Národní muzeum, 2014.

PROKOP, Pavol, PROKOP, Matel a TUNNICLIFFE, Sue Dale. *Is biology boring? Student attitudes toward biology*. *Journal of Biological Education*, 2007, roč. 42, č. 1, s. 36–39.

PUHAČOVÁ, Veronika. *Nové přístupy v prezentaci a popularizaci archeologie. Výzkum didaktických aspektů současné role archeologie ve společnosti*. Dizertační práce. Praha: Univerzita Karlova, 2018.

Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/103700> [cit. 6. 11. 2024].

STEJSKALOVÁ, Johana a SPITZEROVÁ, Markéta. *Vliv vzdělávacích programů na postoje žáků k antice a jejímu zastoupení v populární kultuře*. *Muzeum: Muzejní a vlastivědná práce*, 2023, roč. 61, č. 2, s. 13–26.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra a JOHNOVÁ ČAPKOVÁ, Michaela. *Plánování edukačních aktivit v muzeu: od strategického plánu k přípravě edukačního programu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra a kol. *Vzdělávací obsah v muzejní edukaci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.

VRZALOVÁ, Kristýna. *Vztah žáků 2. stupně základní školy k dějepisu*. Diplomová práce. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, 2020. Dostupné z: <https://theses.cz/id/04t995/> [cit. 6. 11. 2024].

31 Tzv. rank ordering dle COHEN, Louis, MANION, Lawrence a MORRISON, Keith. *Op. cit.*, s. 252.